

УДК 341.221.28(262.5)(210.7)(477:498)

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.42.232437>

О. В. Толкаченко, канд. юрид. наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра цивільно-правових дисциплін
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: alena.tolkachenko@gmail.com

ОСТРІВ ЗМІЙНИЙ: ЕКОЛОГО-РЕСУРСНІ ВІЙНИ ТА ЇХ НАСЛІДКИ

Статтю присвячено визначенню понять «острів», «континентальний шельф» в міжнародному праві та пов'язане з цим встановлення правового статусу острова Зміїний, делімітації кордонів континентального шельфу навколо нього. Досліджено організаційні та правові засади регулювання використання континентального шельфу та острову за екологічним законодавством України. Проаналізовано рішення Міжнародного суду відносно спору між Україною і Румунією щодо острова Зміїний, його правові та екологічні наслідки.

Ключові слова: острів, континентальний шельф, делімітація морських просторів, міжнародний спір.

Постановка проблеми. Україна географічно розташована так, що це є сприятливим для розвитку економіки, торгівлі та туризму. Необхідність використання морських просторів, в тому числі і островів, привела до розробки та освоєння цих об'єктів і ресурсів, що в свою чергу привело до потреби визначення правового статусу островів та континентального шельфу, делімітації морських просторів.

Як відомо, Україна межує по Чорному морю з країнами Азово-Чорноморського басейну, тому не можливо виокремити охорону, захист, використання і відтворення природних ресурсів від політики держави всередині країни і на міжнародному рівні. Хоча в питанні міжнародного спору між Україною та Румунією щодо острова Зміїний було поставлено крапку ще в лютому 2009 році, воно досі є актуальним і цікавим не тільки з точки зору його рішення, правового статусу острова тощо, а і наслідків цієї суперечки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблем визначення континентального шельфу, правового статусу островів, питання юрисдикції та права власності щодо ресурсів морського дна за межами територіального моря досліджували в своїх роботах В. С. Білецький, В. М. Репецький, О. Шемякін, М. Кулик та інші.

Мета статті. Проаналізувати поняття острову і континентального шельфу, які закріплено в міжнародно-правових договорах, викласти власну точку зору щодо рішення міжнародного спору між Україною та Румунією, розглянути правові та інші наслідки суперечки.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, розглянемо острів Зміїний з точки зору природного об'єкту, екосистема якого і прилеглий до нього шельф за своїми умовами та біологічним різноманіттям рослинного й тваринного світу – унікальний. «Зміїний є одним з ключових пунктів в зоні міграційного шляху, який зв'язує Західний Сибір, північ європейської частини колишнього СРСР, прибалтійські і скандинавські території зі зимівельними ареалами, розташованими на півдні Західної Європи і в Африці, частково на Близькому Сході, що говорить про його найважливіше значення для мігруючих птахів, в тому числі рідкісних і зникаючих. У період весняних і осінніх міграцій птахів, що перетинають Чорне море, цей острів використовується для відпочинку, поповнення енергетичних запасів, перецікування негоди» [1].

Як стверджують фахівці «абсолютна більшість видів птахів о. Зміїний мають той чи інший природоохоронний статус, охороняються національними та міжнародними конвенціями і актами: 236 внесени в списки Міжнародного союзу охорони природи (МСОП),

235 видів охороняються Бернською конвенцією, 114 видів – Боннською конвенцією. З 87 видів птахів, занесених до Червоної книги України, на Зміїному зареєстровані 48, що становить 55,2 %. Тільки за один весняний день через о. Зміїний може пролітати до 79 видів птахів» [1].

Внаслідок цього, Указом Президента України № 1341 від 09.12.1998 року «Про території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення», на острові був організований загальнодержавний зоологічний заказник «Острів Зміїний» загальною площею 232 га. Пізніше у 2002 році острову надали статус території, як такої, що важлива для міжнародної охорони птахів. Саме під таким статусом його було внесено до реєстру однойменних територій Європи.

Про виняткове значення ролі острова Зміїний свідчить не тільки те, що це важливий міграційний шлях птахів. Це територія, на якій зафіксовані й інші тварини, занесені до Червоної книги України, в тому числі 4 види крабів, що живуть на шельфі острова.

Також дуже важливе значення мають міграційні шляхи осетрових риб і оселедця в Дунай на нерест і назад в море; хамси, ставриди та ін. на нагул в північно-західне мілководдя і на південь, до місць зимівлі. Як відомо, Україна є однією з країн, яка експортує на Європейський та міжнародний ринки анадромні види риб. З 27 видів осетрових риб, шість водиться на території України і всі вони занесені до Червоної книги України. П'ять із шести в Україні – анадромні, тобто живуть у морській воді, йдуть на нерест у русло річки. На сьогоднішній день місцем нересту осетрових в країні залишився тільки Дунай (а це як раз та морська територія, яка розташована біля острова Зміїний), бо ані Дніпро, ані Дністер з різних причин не придатні для цього.

До речі кажучи, охорона порядку в частині протидії браконьєрства щодо цих цінних порід риб в даній частині Чорного моря була одним з аргументів України в суперечці за острів Зміїний в період розгляду справи «Румунія проти України», про яку мова буде йти нижче.

І, нарешті, найвагоміший аргумент, який, власне, і послужив причиною конфлікту за о. Зміїний – це наявність корисних копалин в морській акваторії, що примикає до острова.

Як відомо, континентальний шельф і виняткова (морська) економічна зона є комплексними об'єктами екологічного права і важливою економічною складовою держави. У 80-х роках на шельфі поблизу острова було відкрито родовище нафти і природного газу. Після того, як в 2001 році було підтверджено наявність запасів з прогнозним обсягом 10 млн т. нафти і 10 млрд м³ газу, питання про розмежування морських просторів у Чорному морі набуло особливої актуальності. За деякими оцінками фахівців рентабельність промислового видобутку при перекачуванні по трубопроводах може досягти 40 %. Начебто ці ресурси для України невеликі, але відчутно цінні. Більша частина цього обсягу знаходиться саме в районі о. Зміїний. Треба відзначити, що румунська сторона вже експлуатує нафтове родовище на захід від Зміїного, для чого був прокладений трубопровід до нафтотерміналу недалеко від порту Констанца. У 2005 році в Румунію зайшов великий іноземний інвестор – австрійська нафтова компанія, яка купила 35 % акцій головної газонафтової румунської компанії Petrom і підписала договір про розробку шельфу.

Факт відкриття цих родовищ і послужив початком ресурсної війни України з Румунією, яку ми, на жаль, програли.

Суть спору між Україною і Румунією щодо острова полягало в питанні делімітації континентального шельфу та виключних економічних зон України і Румунії.

При зверненні до Міжнародного суду ООН представники Румунії наполягали на виключенні острова Зміїного з обліку протяжності берегової лінії сторін, так як він «не формує частину конфігурації узбережжя Сторін; він становить лише дрібну морську деталь, розташовану в морі на значній відстані від берегів Сторін». Українська делегація, зі свого боку, заявляла, що острів Зміїний «формує частину географічного контексту і його берег становить частину відповідного узбережжя України». Також Україна заявляла, що

острів Зміїний є частиною берегової лінії української території, так як 12 миль територіального моря перетинається з територіальним морем материкового узбережжя України.

При вирішенні питання, чи слід враховувати Зміїний як «базову точку» при проведенні «рівновіддаленої лінії», найважливішого елемента процедури делімітації, Румунія наполягала, що Зміїний є скалою, яка непридатна для людського проживання або економічного життя за рахунок його власних коштів і тому не може мати виключної економічної зони або континентального шельфу, як це передбачено статтею 121 Конвенції ООН з морського права 1982 року [2, ст. 121].

Україна намагалася представити у вигляді додаткової обставини, яку необхідно враховувати при делімітації, те, що нею, на відміну від Румунії, ведеться активна діяльність з розвідки природних ресурсів континентального шельфу в оспорюваній зоні і патрулювання її силами берегової охорони, в тому числі з метою боротьби з рибним браконьєрством. Україна відзначала, що Румунія не проявляла ніякого інтересу до патрулювання тих просторів, на які вона зараз претендує. Однак суд встав на сторону Румунії і визнав, що описана діяльність в оспорюваній зоні не може впливати на делімітацію кордону економічних зон і континентального шельфу.

Також Україна підкреслювала, що острів Зміїний має рослинність і регулярне постачання свіжою водою, а також все необхідне для існування людського населення.

Тобто суть суперечки полягала в тому, що за твердженням румунської сторони Зміїний є скелею, яка, відповідно до положень Конвенції ООН з морського права 1982 року, не може мати виключної економічної зони або континентального шельфу. Українська ж сторона наполягала на тому, що це – острів.

При дослідженні історії острова, розгляду його географічного розташування і прилеглої акваторії, ні разу не виникало суперечок щодо його статусу. Скрізь, будь то в художній літературі або в навігаційних картах, він завжди визначався як острів.

Вперше спогади про острів зустрічаються в джерелах кінця VII ст. до н.е. Він згадується в записах Овідія і Геродота. В епоху античності його використовували для рибальства, пізніше там був побудований храм Ахілла, який згодом був зруйновано.

В середні віки острів належав Османській імперії, після перемоги в російсько-турецькій війні він відійшов Росії. В середині XIX століття він був територією Румунії, в 1948 році після війни згідно з дипломатичним договором, острів перейшов до СРСР. У 1956 році на острові була розміщена радіолокаційна рота і прикордонний пункт. Після розпаду СРСР, острів відійшов Україні.

Підтвердженням того, що Зміїний визначався як острів можуть служити і морські навігаційні карти № 2232 і № 2213.

Існує географічне визначення поняття «острів», а також т. зв. генетичні докази приналежності Зміїного до островів. Наприклад, у наукових працях болгарських вчених «Чорне море», виданих в 1978 році у Варні, було відзначено, що Чорне море бідно островами. Найбільшими островами є Зміїний, Березань, Кефкен. Решта незначні за площею є малими або великими скелями.

Географічно о. Зміїний – великий острів, розташований в південно-західній частині Чорного моря, близько 38 км. від дельти Дунаю, 120 км. від Одеси і близько 45 км. від румунського порту Суліна. Найближчий український населений пункт – м. Вилкове. У 2002 р він був включений до складу Кілійського району, а в 2007 році йому було присвоєно назву «селище Біле». Також було прийнято, з подальшою реалізацією, Комплексну програму подальшого розвитку інфраструктури та провадження господарської діяльності на о. Зміїний і континентальному шельфі [3].

Острів мав і має важливе стратегічне і геополітичне значення, яке визначається його географічним положенням, тому що він виступає крайньою, висунутою в море, ділянкою території України. Володіння островом дозволяє контролювати підходи до дельти Дунаю і судноплавні шляхи, так як знаходиться поблизу дельти. Географічне положення острова дає можливість моніторингу за перенесенням атмосферних і водних забруднювачів

з Європи в акваторію Чорного моря і навпаки, що дає повну картину кліматичних змін на земній кулі.

Якщо говорити про законодавче закріплення поняття «острів», то його можна знайти, зокрема, в Конвенції ООН з морського права 1982 року. Згідно ст. 121 цієї Конвенції «острів являє собою природно утворений простір суші, оточений водою, який знаходиться вище рівня води при припливі. Територіальне море, зона, що до нього прилягає, виключна економічна зона і континентальний шельф острова визначаються відповідно до положень цієї Конвенції, які застосовуються до інших сухопутних територій. Скелі, які не придатні для підтримання життя людини або для самостійної господарської діяльності, не мають ні виключної економічної зони, ні континентального шельфу» [2, ст. 121].

Тобто згідно цієї Конвенції острів, який належить певній державі дає право розпоряджатися ресурсами, які розташовані на ньому чи навколо нього, його територія враховується при проведенні вихідних ліній, а також дає право делімітації морських просторів між державами. Поява таких норм обумовлюється суперечками та розбіжностями, які виникають між державами, у зв'язку з виснаженням старих і виявленням нових ресурсів, які є економічно цінними і можуть бути розташовані на континентальному шельфі, в морському дні та, безпосередньо, в водній товщі.

Паралельно з цим треба зазначити, що в статті 121 вищезазначеної Конвенції не закріплюється положення про те, що ця територія, територія острова, повинна бути придатною для підтримання життя або для здійснення господарської діяльності [2, ст. 121]. Мова йдеться від протилежного. А саме: скелі, які не придатні для підтримання життя людини або для самостійної господарської діяльності, не мають ні виключної економічної зони, ні континентального шельфу. А як було зазначено вище, саме твердження про те, що острів Зміїний є скелею було найвагомішим аргументом Румунії в спорі з Україною.

Хотілося б звернути увагу на те, що в Договорі між Україною та Румунією про режим українсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань від 17.06.2003 р., та в Договорі про відносини добросусідства і співробітництва між Україною і Румунією від 2.06.1997 р., і деяких інших джерелах міжнародного права, Зміїний визнається островом, територіальна приналежність якого Україні і статус острова не заперечується.

Не дивлячись на те, що на острові практично цілий рік проживають люди, є нерухомість і певна інфраструктура, для чергового підтвердження, що Зміїний є островом, Уряд України приймає рішення будувати потужний вітроагрегат на острові, починає зводити вітро-дизельну електростанцію, робить упор на розвиток туризму, який полягає в будівництві готелю та створенню пляжів, огороженні бухти для швартування яхт тощо. З точки зору екологічної складової, то все це, безперечно, негативно вплинуло на екологічну безпеку острова. Сьогодні, він, не дивлячись на нормативно-правові акти, прийняті для збереження тваринного та рослинного світу і на те, що колись Зміїний був головним геополітичним проектом України, острів перетворився на довгобуд: ні грошей від держави, ні перспектив, натомість мільйони витрачених даремно доларів та невинуваті втручання людини в природу острова.

Підводячи підсумок, треба підкреслити необхідність закріплення на міжнародному рівні більш точного визначення поняття «острів», що дасть можливість державам більш успішно регулювати спори, які виникають між ними. Бо як слушно зазначає Х. Янг «Конвенція ООН з морського права 1982 р. не вирішила всі проблеми щодо островів і тому в найближчому майбутньому ніщо не зможе замінити переговорів, як способу врегулювання проблем кордонів, пов'язаних з островами» [4].

Щодо до правових аспектів визначення континентального шельфу і територіального моря, то національне законодавство не має профільного закону. Більш того українське законодавство взагалі не закріплює цього терміну, але широко його використовує. Доказом цього є наступні нормативно-правові акти: Кодекс України про надра, Гірничий закон України, Закони України «Про угоди про розподіл продукції», «Про виключну (морську)

економічну зону», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України» тощо.

Треба зазначити, що хоча Закон України «Про виключну (морську) економічну зону» регулює достатню кількість аспектів використання континентального шельфу, однак він також не містить цього терміну. В зазначеному Законі використовується термін «морське дно».

Разом з тим важко стверджувати про належне забезпечення здійснення суверенних прав України на континентальному шельфі, що є вкрай важливим моментом ще і з точки зору того, що Україна є державою, яка межує по Чорному морю з державами даного регіону.

В міжнародному законодавстві вперше поняття «континентальний шельф» було закріплено в Конвенції про континентальний шельф 1958 року [5]. Пізніше більш сучасне поняття континентального шельфу було закріплено в Конвенції ООН з морського права 1982 року. Не вдаючись до аналізу цих Конвенцій, необхідно вказати, що обидва документа не містять розбіжностей в частині встановленого міжнародно-правового режиму континентального шельфу, однак по-різному підходять до його визначення.

Аналізуючи положення ст. 3, 56, 57 і 76 акцентуємо увагу на наступному визначенні: «континентальний шельф прибережної держави містить у собі морське дно і надра підводних районів, що простягаються за межі його територіального моря на всьому протязі природного продовження його сухопутної території до зовнішнього кордону підводної околиці материка чи на відстань 200 морських миль від вихідних ліній, від яких відміряється ширина територіального моря, коли зовнішня межа підводної окраїни материка не має ніяких прав на таку відстань» [2, ст. 76]. Тобто мова йдеться про материк, а не про острів. Тому стосовно до України пункти цієї статті вживатися не можуть, а відлік вихідних ліній повинен здійснюватися від вихідних точок на острові. Це підтверджується ст. 1 Конвенції про континентальний шельф 1958 року наступним чином: термін «континентальний шельф» вживається стосовно: а) до поверхні і надр морського дна підводних районів, які примикають до берега, але знаходяться поза зоною територіального моря, до глибини 200 метрів, або, за цією межею, до такого місця, до якого глибина вод, яка їх покриває, дозволяє розробку природних багатств цих районів; б) до поверхні і надр подібних підводних районів, які примикають до берегів островів» [5, ст. 1].

Стаття 6 Конвенції 1958 року вказує, що «якщо один і той же континентальний шельф примикає до території двох суміжних держав, межа шельфу визначається угодою між ними. При відсутності угоди і якщо інша лінія кордону не справджується особливими обставинами, межа визначається за принципом рівної відстані від найближчих точок тих вихідних ліній, від яких відміряється ширина територіального моря кожної з цих двох держав» [5, ст. 6], а також, що «при розмежуванні континентального шельфу лінії, проводяться із застосуванням принципів, викладених в пунктах 1 і 2 цієї статті, повинні визначатися посиланнями на морські карти і географічні ознаки, що існують в даний час, а також на нерухомі постійні орієнтири на суші» [5, ст. 6]. Тобто враховуються точки вихідних ліній, від яких виміряється ширина територіального моря. При цьому, острів не можна ігнорувати при визначенні кордону і вихідних точок.

Проте, Міжнародний суд визнав Зміїний островом з «територіальним морем» шириною в 12 морських миль навколо нього, при цьому не визнаючи за Україною її права на проведення кордону економічної зони з урахуванням острова Зміїного як частини берегової лінії її суверенної території. Отже Україна була позбавлена права на виключну економічну зону та на континентальний шельф навколо острова.

Висновки і пропозиції. Підводячи підсумки, хотілося би відзначити, що причини виникаючих суперечок щодо островів, розмежування та використання зон навколо них, делімітації морських просторів, обумовлені, перш за все тим, що в міжнародному праві

існують прогалини відносно статусу острова і встановлення навколо кожного з них певних і чітко окреслених морських просторів.

Аналізуючи існуючу практику в цілому і міжнародний спір з приводу острова Зміїний зокрема, можна сказати, що за схожими параметрами відміряються різні за розмірами і спектрами морські простори, при делімітації островам приділяється менше значення, і отже по різному враховується їх територія при проведенні вихідних ліній, не в повному обсязі до уваги беруться географічні особливості островів тощо.

На сьогоднішній день національне законодавство не закріплює визначення поняття «континентальний шельф». Важливо відзначити, що оскільки Конвенція ООН з морського права ратифікована Верховною Радою України, вона є частиною національного законодавства, то і, можливо, відсутня необхідність такого закріплення. Однак норми Конвенції ООН з морського права 1982 року не можуть враховувати географічні особливості кожної держави, визначати конкретний порядок здійснення суверенних прав. Ймовірно, поряд із запозиченням її норм, що мають досить загальний характер, є необхідність закріплення спеціальних норм щодо використання розглянутого простору (зокрема, в Україні), щоб уникнути в майбутньому схожі прецеденти, тому що на сьогоднішній день в країні, хочемо ми цього чи ні, вже існують спірні території і об'єкти.

Однак, цей міжнародний спір виявився не тільки ресурсною війною. Він мав ще й екологічний підтекст. З одного боку – це величезне фінансове вкладення на рівні країни, яке реалізовувалося у вигляді облаштування острова, і яке так і залишилося у вигляді «довгобуду», з іншого боку – це негативний вплив на навколишнє середовище острова, який є домівкою для перелітних птахів і інших об'єктів тваринного світу, занесених до Червоної книги України, а також порушення зобов'язань, пов'язаних з занесенням острова в реєстр територій Європи, важливих для охорони птахів (ІВА). Треба відзначити, що на сьогоднішній день острів Зміїний міг би використовуватися в туристичних цілях, але тільки як об'єкт зеленого (екологічного) туризму, який має унікальну екосистему і вимагає особливої охорони.

Список використаної літератури

1. Русев І., Яковлев М., Радков Д., Гайдаш А. Ветрогенератор на острове Змеиный – угроза для мигрирующих птиц. URL: <http://vo.od.ua/rubrics/ehkoklub/20879.php>.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10.12.1982 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text.
3. Комплексна програма подальшого розвитку інфраструктури та провадження господарської діяльності на о. Зміїний і континентальному шельфі. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/713-2002-%D0%BF#Text>.
4. Yung. H. The Law of the Sea: the Emerging Regime of the Ocean, ed. by Gamble and Pontecorvo, USA, 1973. P. 237.
5. Конвенція проконтинентальний шельф 1958 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_179#Text.

References

1. Rusev I., Yakovlev M., Radkov D., & Gaidash A. (2012). Wind turbine on the Snake Island is a threat to the migrating birds. URL: <http://vo.od.ua/rubrics/ehkoklub/20879.php> [in Russian].
2. United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) (1982, December 10). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text. [in Russian].
3. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the complex program for the development of infrastructure and agricultural production on the Snake Island and continental shelf (2002, May 31). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/713-2002-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].
4. Yung H. (1973). The Law of the Sea: the Emerging Regime of the Ocean, ed. by Gamble and Pontecorvo. USA, P. 237.
5. The Convention on the Continental Shelf (1958, April 26). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_179#Text. [in Russian].

Стаття надійшла: 15.04.2021 р.

Е. В. Толкаченко, канд. юрид. наук, доцент
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра гражданско-правовых дисциплин
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: alena.tolkachenko@gmail.com

ОСТРОВ ЗМЕИНЫЙ: ЭКОЛОГО-РЕСУРСНЫЕ ВОЙНЫ И ИХ ПОСЛЕДСТВИЯ

Резюме

В статье рассматриваются вопросы определения правового статуса островов и континентального шельфа, делимитации морских пространств на примере спора между Украиной и Румынией относительно острова Змеиный. Хотя в этом вопросе была поставлена точка, он до сих пор является актуальным и интересным с точки зрения его решения, правового статуса острова, а также правовых, организационных и экологических последствий. Был сделан анализ определения понятий «остров» и «континентальный шельф» в международном праве и, связанное с этим, установление правового статуса острова Змеиный. Были исследованы организационные и правовые основы регулирования использования континентального шельфа и острова согласно экологическому законодательству Украины. Было рассмотрено решение Международного суда относительно спора между Украиной и Румынией по острову Змеиный, его правовые, организационные и экологические последствия.

В ходе исследования были сделаны следующие выводы: в международном праве существуют пробелы относительно статуса острова и установления вокруг него определённых и чётко очерченных морских пространств, не учитываются географические особенности островов и т.д. На сегодняшний день национальное законодательство не закрепляет определение понятия «континентальный шельф». И даже учитывая, что Конвенция ООН по морскому праву является частью национального законодательства, ее нормы имеют достаточно общий характер. То есть существует необходимость закрепления специальных норм по использованию рассматриваемого пространства (в частности, в Украине), чтобы избежать в будущем похожие прецеденты, так как на сегодняшний день, к сожалению, в нашей стране уже существуют спорные территории и объекты.

Как показало исследование, этот спор имел не только экономические последствия – утрату континентального шельфа вокруг острова, финансовые потери при его обустройстве, а и экологические – в виде негативного влияния на окружающую среду Змеиного, который является важным для перелётных птиц, нарушая тем самым обязательства, связанные с занесением острова в реестр территорий Европы, важных для охраны птиц (ИВА) и т.д. Надо отметить, что на сегодняшний день остров Змеиный мог бы использоваться в туристических целях, но только как объект зелёного (экологического) туризма, который обладает уникальной экосистемой, требующей особой охраны.

Ключевые слова: остров, континентальный шельф, делимитация морских пространств, международный спор.

E. V. Tolkachenko, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
Odesa I. I. Mechnikov National University
the Department of Civil Law Disciplines
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: alena.tolkachenko@gmail.com

ZMIYINY ISLAND: ECOLOGICAL RESOURCE WARS AND THEIR CONSEQUENCES

Summary

The article discusses the issues of determining the legal status of the islands and the continental shelf, the delimitation of sea spaces on the example of the dispute between Ukraine and Romania over the Zmiyiny Island. Although in the frameworks of this issue the line has been already drawn, it is still relevant and interesting from the point of view of its solution,

the legal status of the island, as well as legal, organizational and environmental consequences. The definition of the concepts “island” and “continental shelf” in the international law, as well as related to this the establishment of the legal status of the Zmiyiny Island was analyzed. The organizational and legal foundations in order to regulate the usage of the continental shelf and the island according to the environmental legislation of Ukraine were investigated. The decision of the International Court of Justice regarding the dispute between Ukraine and Romania over the Zmiyiny Island, its legal, organizational and environmental consequences was examined.

While the research the following conclusions were made: there are gaps in the international law concerning the status of the island and the establishment around it of the certain and clearly delineated maritime spaces, the geographical features of the islands are not taken into account, etc. Currently the national legislation does not consolidate the definition of the concept of the “continental shelf”. And even if we take into account that the UN Convention on the Law of the Sea is a part of the national legislation, its norms are quite general. There is a need to consolidate special norms of usage of the space under consideration (in particular, in Ukraine) in order to avoid similar precedents in the future, because presently the disputed territories and objects unfortunately already exist in our country.

As the research showed, this dispute had not only economic consequences – the loss of the continental shelf around the island, financial losses during its surface development, environmental consequences – a negative impact on the environment of the Zmiyiny Island, which is important for the migrating birds, thereby violating the obligations associated to the entry of the island into the register of European territories important for the protection of the birds (IBA), etc. It should be noted that now the Zmiyiny Island could be used for the tourist purposes, but only as an object of the green (ecological) tourism, which has a unique ecosystem that requires a special protection.

Keywords: island, continental shelf, maritime delimitation, international dispute.